

Årsmelding 2019

"Ingen år er like,
og slik ble det
i 2019 også"

ÅRHUS
ANDELSGÅRD

ANDELSLANDBRUK
NORGE

I et andelslandbruk tar forbrukere og bønder i samarbeid ansvar for matproduksjon

Omsetningsformen etterstreber bærekraft i alle ledd;
både for jorda, planter, dyr, bonden og forbrukere.

Denne nyskapende omsetningsformen har de siste årene økt kraftig i omfang,
både i Norge og i flere andre deler av verden. Modellen er et eksempel på hvordan
forbrukere og bønder i samarbeid tar ansvar for matproduksjonen.

Andelslandbruk går ut på at forbrukere forhåndsbetaler en andel
av gårdens produksjon, som oftest for ett år av gangen.

Forbrukerne er dermed med på å dele årsvariasjonene i avlingene.

Det første andelslandbruket ble etablert i Norge i 2006, på Øverland gård i Bærum.

Århus Andelsgård ble startet i 2011, og var det tredje i Norge.

Fra og med 2015 har antallet vokst kraftig. Per februar 2020 finnes det 78 andelslandbruk
i Norge, fordelt over alle landets fylker.

Andelslandbruk kan defineres slik: Andelslandbruk er et langsiktig samarbeid
mellom forbrukere og de som produserer mat- og andre landbruksprodukter.
Ansvar, risiko og avling blir delt mellom partene etter avtale for ett år om gangen.

Styret i Århus Andelsgård – 2019

Daglig leder: Tove Hoppestad

Styreleder: Gunn Andresen

Styremedlemmer: Eva Ruth Ulla, Eivind Køhn, Katrine Dahl Tindberg

Representant fra Landbrukselskapet: Ellen Dagsrud

Gartner: Anette Bjørntvedt

Valgkomite: Odd Bjørn Fure og Eli Gaustad

Vi takker for støtten

Vi fikk kr. 20. 000,- fra Lullo og Ole Kikuts legat. Det ble satt stor pris på!
Pengene ble brukt til kurs, ta imot besøk av barn og unge og til å gjennomføre åpen økologisk gård i samarbeid med 4H.

Grunnprinsipper for andelslandbruk i Norge

ANDELSLANDBRUK
NORGE

Introduksjon

Andelslandbruk er et omfattende svar på ønsker om direkte kontakt mellom produsenter og forbrukere, og et miljøvennlig landbruk. I solidaritet tar lokale fellesskap ansvar for å skape bærekraftige matsystemer; sosialt, økonomisk og økologisk. Andelslandbruk i Norge er en del av en verdensomspennende bevegelse, med den engelske betegnelsen «Community Supported Agriculture». Andelslandbruk kan organiseres og praktiseres på mange ulike måter, med samarbeid og bærekraft som overordnede verdier. De er bygget på et felles verdigrunnlag som denne erklæringen beskriver.

Definisjon

Andelslandbruk er et langsiktig samarbeid mellom forbrukere og de som produserer mat- og andre landbruksprodukter. Ansvar, risiko og avling blir delt mellom partene etter avtale for ett år om gangen.

Grunnprinsipper

1. Dialog om landbruksdriften

Basert på gårdens produksjonsmuligheter har partene regelmessig dialog om hva som skal produseres og i hvilke mengder. På et årlig møte/årsmøte vedtas produksjonsplan og budsjett. Det skal være full åpenhet om driften i andelslandbruket.

2. Gjennomsiktig økonomi

Andelslandbruk er en modell som etterstreber bærekraft i alle ledd og er basert på tillit og gjennomsiktighet. Derfor skal økonomien for andelslandbruket være synlig for alle parter. Beløpet for den årlige andelen er basert på godkjent produksjonsplan og budsjett med reelle kostnader. Dette innebærer blant annet en anstendig godtgjøring til bonde, gartner, administrasjon og eventuelt andre nøkkelpersoner som er tilknyttet andelslandbruket.

3. Delt avling, delt risiko

Andelshaverne forhåndsbetaler en andel i andelslandbrukets produksjon, og deler dermed risikoen for årsvariasjoner. Andelshaverne betaler ikke for en bestemt mengde produkter, men for en bestemt produksjon som eies av og deles mellom andelshaverne.

4. Involvering av andelshaverne

Andelshaverne tar gjennom sin deltakelse direkte ansvar for sin matforsyning. Partene avklarer på forhånd arbeidsfordeling, hvem som har ansvar for høsting, distribusjon og eventuell dugnadsinnsats.

5. Bærekraftig landbruksdrift

Driften skjer på en ansvarlig og varsom måte som tar vare på miljøet, både for nåværende og framtidige generasjoner. Andelslandbruket etterstreber å opprettholde og fremme helsen til både jord, planter, dyr og mennesker.

DOKUMENTETS FUNKSJON

Disse grunnprinsippene danner en felles verdiplattform for andelslandbruk i Norge. Det er opp til hvert enkelt andelslandbruk å sikre at utformingen og driften av deres andelslandbruk er i tråd med prinsippene. Dette er et levende dokument som kan revideres på de årlige nettverkssamlingene. Prosessen med revidering blir tilrettelagt av de som til enhver tid koordinerer nettverket for andelslandbruk i Norge (i skrivende stund er dette andelslandbruksprosjektet i Oikos – Økologisk Norge). De som stiller seg bak dokumentet kan også bruke logoen for andelslandbruk i Norge.

Utkast til grunnprinsipper ble formulert etter en grundig prosess der alle andelslandbrukene i Norge ble invitert til å delta og komme med innspill. En åpen arbeidsgruppe bestående av Jolien Perotti, Alexandra Devik, Marit Bendz, Maria Bjune og Karine Kjellberg Granli utarbeidet et siste utkast, som deltakerne på Nettverksamling for andelslandbruk i Norge på Hadeland 24. mars 2017 stilte seg bak.

Om sesongen 2019 fra Gartner Anette Bjørntvedt

Dette året ble første sesong for meg som den nye gartneren på andelsgården. Etter litt tid til å sette seg inn i driftsopplegget her på gården gikk vi løs på en ny sesong.

Årets sesong ble vel så å si motsatt av 2018. Det ble utfordrende med jordarbeiding, planting og såing på grunn av mye regn, og en kjølig mai. Men vi klarte oss, og videre utover i sesongen ble det god vekst og nok fuktighet i jorda. Vi hadde store angrep av kålmøll på den første plantingen av kålvekster, men det gikk seg til og det ble masse høstklare grønnsaker.

Det ble sådd og plantet kålvekster med ca. 3 ukers mellomrom for å spre modningen utover i sesongen. I mars-mai fikk vi god hjelp av Nora som var praktikant her før hun startet på gartnerskole. Det var også noen flere deltakere her på arbeids-trening og praksis i løpet av sesongen. Vi satset en del på å legge opp til en god tomat produksjon i vekst-tunellen og plantet ut 270 planter i oppbindingssystem. Det ble bra og en god smak til de fleste.

Utfordringen i 2019 ble veldig mye ugress hos gulrøttene og pastinakken. Vi tok flere dugnader der, og klarte til slutt å redde gulrøttene og å få høstklare gulrøtter.

Det ble høstet jevnt og trutt utover i hele sesongen som strekte seg til helt ut året med spesielt milde temperaturer og lite snø. Det ble nesten høstet tomt og det er kjempebra!

Andelshaverne gjorde også i år en fantastisk innsats ved å bidra på dugnader slik at vi fikk gjort unna det som hastet og annet arbeid.

Skoleklasser og barnehager har også vært på besøk i åkeren og ellers på gården; for omvisning, høsting og opplæring i dyrking og høsting. Det har vært populært for mange og de har vist et ivrig engasjement. - Viktig at den yngre garde får se vekstene der de vokser og hvordan det høstes :)

hilsen Anette

Liste over grønnsaker, bær og urter på andelsgården

Åker-grønnsaker

Brokkoli, Blomkål, Romanesco, Knutekål, Grønncål,
Palmekål, Rødkål, Hodekål, Spisskål, Savoykål, Kålrot,
Rosenkål, Rotpersille, Fenikkel, Bondebønner, Gulrot, Pastinakk,
Nepe, Daikon reddik, Vinterreddik, Salat, Sukkererter, Mangold,
Gulbete, Polkabete, Rødbete, Ruccula, Spinat, Dill, Poteter,
Purre, gul-løk, rød-løk, Stangselleri, Knollselleri, Squash, Gresskar

Veksthus-grønnsaker

Tomater, Agurk, Physalis, Chili, Pimiento de padron, Mais, Prydbønner

Bærfeltene

Aronia, Rips, Solbær, hvite Rognebær, Bringebær, grønne og blå Druer,
Stikkelsbær, Tindved, Hyllebær

Urter

Karve, Koriander, Salvie, Timian, Oregano, Bergmynte,
grønn Mynte, Basilikum, Amaranth, Sitronmelisse,
Mauretansk kattost

Blomster

Blodkløver, Blomkarse, Ringblomst, Honningurt, Solsikker,
Jomfruens praktvind, Pyntekorg, Sommerasters, Blå-lin

Økonomi

Innbet. Andeler: kr. 337 135

Andre inntekter: kr. 65 960

Sum inntekter: kr. 403 095

Lønn: kr. 382 563

Andre utgifter: kr. 61 325

Sum kostnader: kr. 443 888

Underskudd: kr. 40 793

I 2019 hadde vi 135 andelshavere; fordelt på familieandeler, voksen- og studentandel.

Andelsprisene i 2019

Voksen andel (1 person): kr. 2600

Lite familie (2 voksne): kr. 3700

Familie andel: kr. 4300

Student andel: kr. 1500

Andelshavere som ikke deltar på dugnad betaler kr. 500,- i tillegg.

Dugnader = minst 6 timer
per andelshaver
eller betale 500 kr mer
for andelen

Dugnader er:
gode samtaler,
læring,
sosialt samvær
og åkertrim

DUGNADER

Vi har også i år hatt ukentlige dugnader fra mai-måned til ca. ut august og etter behov. Dugnadene har rullert på ukedagene og de har vært fra kl. 18:00-20:00.

Etter en god arbeidsinnsats har vi samlet oss oppe ved bryggerhuset for sosialt samvær og noe å bite i. De som har deltatt har skrivd seg inn i en perm for å dokumentere deltagelse.

Vi fikk satt opp skiltet vårt på høyre siden av veien. Det ble fikset opp og malt med Århus logo. Ett veldig bra tiltak.

Vi sees på dugnad!

Møter for andelshaverne i 2019

ÅRSMØTE I MARS

27. mars var det årsmøte og den nye gartneren ble introdusert.

Vi snakket litt om planer for årets sesong. Videre gikk vi gjennom årsmelding, regnskap og budsjett med innspill fra andelshaverne.

Det ble servert suppe og kaffe, te og kake.

I forkant av årsmøte hadde Øystein Haugerud fra lokal Bokashi.no et foredrag om kjøkkenkompostering med Bokashi.

VÅRMØTE

7. mai møtte det opp mange andelshavere forventningsfulle til årets sesong.

Vi presenterte årets vekster. Tok opp aktuelle temaer og informerte om relevante saker.

Brita Helleborg holdt foredrag om "Hva kan vi gjøre for å bedre miljøet".

Det ble servert jordskokksuppe laget på gården av styret.

HØST TREFF

I november inviterte vi til en hyggelig sammenkomst for våre andelshavere.

Det var godt oppmøte med over 30 stk. Vi hadde lysbilde-fremvisning der vår andelshaver Hilde Amy Teie viste mange flotte bilder tatt gjennom sesongen.

Tove og Anette holdt et innlegg om årets sesong og vi hadde litt erfarings-utvekslinger rundt sesongen med andelshaverene. Vi serverte tre ulike supper, kaffe, te og kake.

Aktiviteter i 2019

HAGEDAG I IBSENHuset

Gunn og Eivind fra styret, og Nora som var praktikant, sto på stand for å promotere andelsgården. Frøpakker, smaksprøver og informasjon ble gitt ut. Tidligere slottsgartner Tor Smaaland holdt foredrag om sitt virke i Peer Gynt salen i Ibsenhuset.

TURIST I EGEN BY

Vi deltok med stand ved vår kjøkkenhage i Kverndalen. Med fyr på bålpanner ble det stekt pastinakk fra åkeren vår, det ble laget avispapirpotter og sådd frø, og det ble gitt ut informasjon om hva Århus andelsgård driver med og kan tilby.

MERSMAK

Vi stilte opp med en flott stand som fikk en 2. plass på en kåring om beste utstilling. Andelshaverne stilte velvillig opp og bidro til en varm omtanke og informasjon om andelsgården. Vi lagde på dugnad grønnsaksposer fra åkeren og solgte der. Smaksprøver var også populært for gammel og ung. Vi hadde kurs i kompostering, kompostbinge, utstilling av ulike grønnsaker, humlekasser og grønnsakskasse med estimert pris butikk i forhold til andelspris. For eks. kortreist til fordel for import.

KURS I RAW- OG VEGANSK MATLAGING

Veronika Tomkova hadde kurset og vi lagde sammen deilig mat fri for gluten, melk og sukker, barnevennlig, allergivennlig og himmelsk god. Det var veldig bra deltagelse på dette kurset. Vi lagde bl.a: neslechips i flere forskjellige smaker, grønnkål-makadamia pesto, en nydelig salat fra andelsgården og grønnkål is krem.

Aktiviteter i 2019

GRØNN KARRIEREDAG

I september stilte ca 30 aktører fra ulike yrker i landbrukssammenheng opp for å formidle sitt yrke til skoleelever i ungdomskolen. Det var demonstrasjon av arbeidsmetoder, praktisk utprøving av elevene der det var mulig, smaksprøver og informasjon. En sosial og aktiv dag på Århus Gård.

ÅPEN ØKOLOGISK GÅRD og GØY PÅ LANDET

Tross veldig dårlig vær med mye nedbør var det bra deltagelse av små og store, de hadde kledd seg godt for dagen. I snekkerboden kunne barna bli med å lage sin egen humlekasse i samarbeid med besteforeldrenes klima-aksjon. 4-H stilte med demonstrasjon av eplepresse og smaksprøver på godsakene. Vi hadde også flatbrødbaking og steking på takke. Natursti med premie. Inne rigget vi til en liten kafé med salg av vafler, drikke og diverse. Tross i det dårlige været ble det en begivenhetsrik dag for mange.

SOPPKURS

I slutten av september hadde vår egen andelshaver Anders Bjørnstad soppkurs for oss. Vi lærte om mye fra gode matsopper til å gjenkjenne giftige slag.

NETTVERKSSAMLING FOR ANDELSLANDBRUK I OSLO

Tove og Anette tok turen til Oslo og fikk med seg en innholdsrik og opplysende samling med god deltagelse. Her var det mye bra faglig påfyll og erfaringsutveksling med andre andelslandbruk.

Bilder fra Grønn karrieredag, foto: Ellen Dagsrud

Bilder fra Soppkurs og Åpen Økologisk Gård og Gøy på landet med 4-H, foto: Hilde Amy Teie

FNs 17 bærekraftsmål

ÅRHUS GÅRD OG ANDELSLANDBRUK HAR AMBISJONER OM Å BIDRA

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

”Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine.

Bærekraftsmålene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold.”

- FN's definisjon på bærekraftig utvikling

Århus Gård har ambisjoner om å bidra til å oppfylle FNs bærekraftsmål, vi har valgt å løfte frem noen av målene ettersom disse er spesielt relevante for bynært og urbant landbruk. Det er her vi kan bidra mest og gjøre den største forskjellen.

- Bekjempe fattigdom og sult
- Fremme god helse
- Utvikle bærekraftige byer og samfunn
- Grønn utdanning og læring om bærekraft
- Pådriver for ansvarlig forbruk og produksjon
- Begrense utslipp av klimagasser
- Bremse tapet av biologisk mangfold
- Skape arenaer for samarbeid om å nå målene

**”Like kjærte som
blomster er en gave
til Århus Andelsgård”**

Lille Tone Sol gikk bort i 2019.
I hennes dødsannonse sto disse fine ordene.

Hennes foreldrene har et ønske
om at solsikkene på gården skal kunne
være en fin påminnelse om den solstrålen
hun var for dem.

Under begravelsen var det en bøsse
hvor gjestene kunne bidra om de ønsket,
til en solsikkehekk her på gården til minne
om Tone Sol.

***